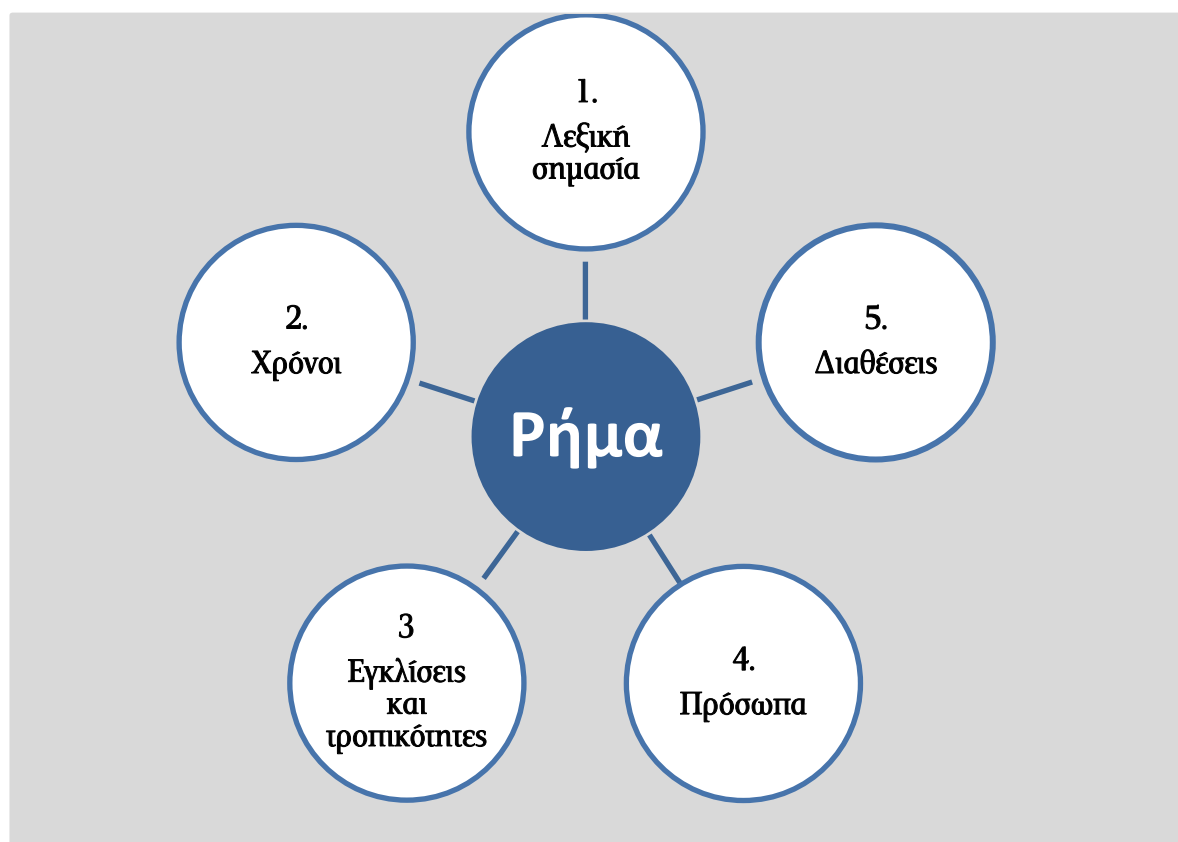

Μαρία Κάππου

Β θέμα: *Ρηματικά πρόσωπα, ρηματικοί χρόνοι,
ρηματικές εγκλίσεις και τροπικότητα.*

Το ρήμα , αντίθετα από τα άλλα μέρη του λόγου, δεν έχει μόνο λεξική σημασία, συνεκφέρεται με το πρόσωπο, τον αριθμό, τον χρόνο, την έγκλιση, το ποιόν ενέργειας (δηλαδή τη διάρκεια του χρόνου), τα οποία δηλώνουν πρόσθετες πληροφορίες και ονομάζονται παρεπόμενα του ρήματος. Επομένως, δεν μπορούμε να απαντούμε σε σχετικές ερωτήσεις χωρίς να λαμβάνουμε υπόψη μας όλα τα στοιχεία του ρηματικού τύπου.

Ορισμένες ερωτήσεις του Β θέματος

αναφέρονται στην επικοινωνιακή λειτουργία των στοιχείων του ρήματος (ρηματικός χρόνος, ρηματική έγκλιση, ρηματικά πρόσωπα) και την τροπικότητα (επιστημική και δεοντική)

Παραδείγματα εκφωνήσεων

A. Σχετικά με τα ρηματικά πρόσωπα

1. Στο κείμενο υπάρχει **ποικιλία στη χρήση των ρηματικών προσώπων**. Τι επιδιώκει ο/η συγγραφέας με το ρηματικό πρόσωπο που κάθε φορά χρησιμοποιεί στις φράσεις που ακολουθούν;
2. Στην τελευταία παράγραφο του κειμένου ο συντάκτης χρησιμοποιεί **το γ' ρηματικό πρόσωπο**, μέχρι την τελευταία περίοδο, στην οποία αξιοποιεί το **β' ενικό πρόσωπο**. Να σχολιάσετε την επιλογή του αυτή.
3. Στο κείμενο (π.χ. I) κυριαρχεί **το α' ενικό και πληθυντικό πρόσωπο**. Να σχολιάσετε την επιλογή αυτή του συντάκτη του συσχετίζοντάς τη με την πρόθεσή του και το επικοινωνιακό αποτέλεσμα.
4. **Ποιο ρηματικό πρόσωπο κυριαρχεί** (π.χ. στο κείμενο II); Να σχολιάσετε την επιλογή αυτή του αρθρογράφου, λαμβάνοντας υπόψη τον σκοπό για τον οποίο γράφτηκε το άρθρο.
5. Ο συντάκτης του (π.χ. κειμένου II) αξιοποιεί κυρίως **το α' ενικό ρηματικό πρόσωπο**. Να σχολιάσετε την επιλογή του αυτή ως προς το επικοινωνιακό αποτέλεσμα.

B. Σχετικά με τις ρηματικές εγκλίσεις και την τροπικότητα

1. Ο ομιλητής εμφανίζεται **πολύ βέβαιος** για τις απόψεις του. **Με ποιες εγκλίσεις**, με ποια σχήματα λόγου, με ποιες επιλογές στο λεξιλόγιο δείχνει τη βεβαιότητά του; Να αναφέρετε από ένα παράδειγμα μέσα από το κείμενο για κάθε μια από τις παραπάνω γλωσσικές επιλογές του συγγραφέα. Συμμερίζετε τη βεβαιότητά του; Δικαιολογήστε την απάντησή σας.
2. **Πόσο βέβαιη** δείχνει η συγγραφέας του άρθρου για αυτά που παρουσιάζει; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας κάνοντας αναφορά στους τρόπους και τα μέσα πειθούς που αξιοποιεί και **στις γλωσσικές επιλογές**. Να παρουσιάσετε από ένα παράδειγμα μέσα από το κείμενο για κάθε ένα από τα παραπάνω.
3. Στο συγκεκριμένο απόσπασμα ο/η συγγραφέας **πιθανολογεί** για την εξέλιξη της τεχνολογίας. Για ποιον λόγο, κατά τη γνώμη σου, έκανε αυτή την επιλογή;

Γ. Σχετικά με την σύνταξη

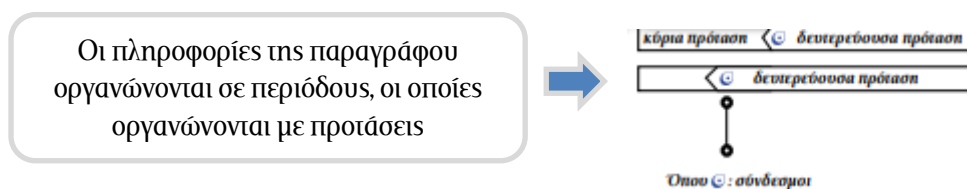
1. Για ποιο λόγο νομίζεις ότι ο/η συγγραφέας επέλεξε την **ενεργητική σύνταξη**;
2. Για ποιο λόγο νομίζεις ότι η συγγραφέας επέλεξε την **παθητική σύνταξη**;

Για να απαντήσουμε τεκμηριωμένα σε αυτές τις ερωτήσεις αξιοποιούμε όσα μαθαίνουμε για τη σημασιολογική και την επικοινωνιακή λειτουργία του ρήματος σε σχέση με **τα παρεπόμενά του**.

Νεοελληνική Γραμματική για το Γυμνάσιο (σελ. 123-130)

1.Λεξική σημασία των ρημάτων στα κείμενα αναφοράς

- Τα ρήματα δηλώνουν στον λόγο την ενέργεια ή την κατάσταση του υποκειμένου του ρήματος (δηλαδή του θέματος της περιόδου).
- Ανάλογα με τη λεξική τους σημασία και τα μορφικά τους στοιχεία χωρίζονται
 - ο σε συνδετικά δηλαδή, αυτά που αποδίδουν ιδιότητες στο υποκείμενο)
 - ο και σε μη συνδετικά, δηλαδή, αυτά που έχουν ποικίλες άλλες σημασίες.
- Τα ρήματα αποτελούν τον βασικό πυρήνα δόμησης των προτάσεων, αφού γύρω από αυτά δίνονται οι βασικές πληροφορίες σε μια περίοδο.

- Σε κάθε πρόταση (κύρια ή δευτερεύουσα, αποφαντική ή ερωτηματική) το ρήμα αποτελεί την εστία των πληροφοριών, επομένως, από τις ρηματικές φράσεις κατανοούμε τις πληροφορίες μιας περιόδου.

Τα ρήματα στις κύριες και στις δευτερεύουσες προτάσεις	δηλώνουν λογικές σχέσεις
είναι & κατηγορούμενο , πρόκειται, δηλαδή κ.λπ.	ιδιότητες
οι μορφές/τα είδη τ... είναι, διακρίνεται σε κ.λπ.	τις κατηγορίες , τις μορφές, τα είδη μιας έννοιας
διαφέρει από, υπερέχει κ.λπ.	σύγκριση ή και αξιολογική κρίση
είναι σαν, μοιάζει με	παρομοίωση/αναλογία
ευθύνεται, πηγάζει , οι λόγοι/αιτίες/παράγοντες είναι κ.λπ	αιτίες
αιτιολογικές προτάσεις	αιτίες
ενισχύει, συμβάλλει, ενδυναμώνει, προοδεύει κ.λπ.	αποτελέσματα θετικά
εμποδίζεται/στερείται το δικαίωμα, υποβαθμίζεται/ απαξιώνεται , αλλοτριώνεται/εξανδραποδίζεται κ.λπ	αποτελέσματα αρνητικά
αποτελεσματικές προτάσεις	αποτελέσματα

φοβούνται, εκφράζονται ανησυχίες, ανησυχούν, αμφισβητούν κ.λπ	ενδοιασμός, επιφυλάξεις, σκεπτικισμός
ενδοιαστικές προτάσεις πιστεύω, νομίζω, θεωρώ ότι..., αποτελεί προσωπική εκτίμηση ότι..	ενδοιασμός, επιφυλάξεις, απόψεις με υποκειμενισμό
ειδικές προτάσεις πρέπει να, οφείλουμε, είναι υποχρέωση όλων μας ,επιβάλλεται, είναι ανάγκη, έχουν χέος/καθήκον, ο ρόλος τους είναι να... κ.λπ.)	απόψεις προτάσεις, τρόποι αντιμετώπισης και δεοντική τροπικότητα
βουλευτικές προτάσεις	δεοντική τροπικότητα
ορισμένοι ισχυρίζονται, αρνούνται, αμφισβητούν, διαφωνούν κ.λπ	γνώμη άλλων με την οποία διαφωνεί ο συγγραφέας και προτίθεται να την ανασκευάσει
τελικές προτάσεις	σκοπός -πρόθεση(δεοντική τροπικότητα)
συμπερασματικές	συμπέρασμα
εικάζω, υποθέτω, νομίζω	προϋπόθεση, υπόθεση (επιστημική τροπικότητα)
υποθετικές ή χρονικοϋποθετικές (υποθετικοί συλλογισμοί)	προϋπόθεση, υπόθεση (επιστημική τροπικότητα)

Σε περίπτωση κειμένων με βιωματικό χαρακτήρα, παραδείγματα, αφήγηση και περιγραφή

τα ρήματα	δηλώνουν επίσης
οδεύει, κινείται, έρχεται, φτάνει	κίνηση
λυπάμαι, οργίζομαι, αγανακτώ, θλίβομαι , ενθουσιάζομαι κ.λπ.	συναισθήματα
μαθαίνει, γνωρίζει, διδάσκεται	γνώση
ρωτώ, απαντώ, διευκρινίζω κ.λπ.	λεκτικές εκφράσεις
έχει, απέκτησε, διαθέτει	κτήση
αποφάσισα, επέλεξαν, συμφώνησαν κ.λπ.	ενέργειες

Η λεξική σημασία του ρήματος έχει τεράστια σημασία για την επιλογή της σωστής απάντησης αναφορικά με τα ρηματικά πρόσωπα και τις ρηματικές εγκλίσεις σε σχέση πάντα με τον ρηματικό χρόνο, το ρηματικό πρόσωπο και τον κειμενικό τύπο στον οποίο χρησιμοποιείται

Τα παρεπόμενα του ρήματος		
ΦΩΝΕΣ	-Ενεργητική -Παθητική	
ΔΙΑΘΕΣΕΙΣ	-Ενεργητική -Παθητική -Μέση -Ουδέτερη	
ΧΡΟΝΟΙ	-Παροντικοί -Παρελθοντικοί -Μελλοντικοί	-Ενεστώτας -Παρακείμενος -Παρατατικός -Αόριστος -Υπερσυντέλικος -Συνοπτικός μέλλοντας -Εξακολουθητικός μέλλοντας -Συντελεσμένος μέλλοντας
ΠΟΙΟΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ	-Μη συνοπτικό ή εξακολουθητικό-επαναλαμβανόμενο -Συνοπτικό ή συνοπτικό-στιγμαίο -Συντελεσμένο	
ΕΓΚΛΙΣΕΙΣ	-Προσωπικές -Απρόσωπες	-Οριστική -Υποτακτική -Προστακτική -Μετοχή -Απαρέμφατο
ΤΡΟΠΙΚΟΤΗΤΕΣ	-Επιστημική -Δεοντική	Βεβαιότητα, πιθανότητα, δυνατότητα, Υπόθεση, Αναγκαιότητα/υποχρέωση επιθυμία, ευχή, πρόθεση
ΠΡΟΣΩΠΟ	-πρόσωπα ενικού -πρόσωπα πληθυντικού	α', β' γ' α', β', γ'

Μαθαίνουμε τα παρεπόμενα του ρήματος για να κατανοούμε τη σημασιολογική λειτουργία τους στις προτάσεις των κειμένων αναφοράς.

2.Ρηματικοί χρόνοι-εγκλίσεις και πληροφορίες

- Η χρονική τοποθέτηση των γεγονότων στον άξονα του χρόνου (παρελθόν, παρόν, μέλλον) δηλώνεται μόνο με τους ρηματικούς χρόνους **της οριστικής έγκλισης**.
- Στις άλλες εγκλίσεις δηλώνεται μόνο το ποιόν της ενέργειας, δηλαδή η χρονική διάρκεια π.χ. **Υποτακτική**: να διδασκόμαστε, να προσθέσουμε **Προστακτική**: ας ελπίζουμε, ας σταματήσουμε
- Σε αυτές τις περιπτώσεις αξιοποιούνται και χρονικοί προσδιορισμοί

<i>Στα επιχειρηματολογικά και πραγματολογικά κείμενα</i>	<i>Στα αφηγηματικά κείμενα</i>
οι παροντικοί χρόνοι ➤ αξιοποιούνται σε δοκίμια, ομιλίες, άρθρα, επιστημονικά ή πληροφοριακά κείμενα που αναφέρονται σε θέματα της σύγχρονης κοινωνικής, οικονομικής, πολιτικής πραγματικότητας, σε ζητήματα πολιτισμού, ηθικής και διεθνών σχέσεων. Σε αυτή την περίπτωση ο ρηματικός χρόνος δεν δηλώνει ότι κάτι γίνεται στο παρόν, αλλά ότι πρόκειται για μια επαναλαμβανόμενη κατάσταση που καλύπτει ένα μεγάλο χρονικό διάστημα. ➤ αξιοποιούνται για να δηλωθούν, επίσης, απόψεις, εμπειρίες των αισθήσεων, γενικές αλήθειες, επικαιρικά γεγονότα ως τεκμήρια παραδείγματος. ➤ στην οριστική έγκλιση εκφράζουν και την βεβαιότητα με την οποία παρουσιάζει ο/η συγγραφέας τις απόψεις του οι παρελθοντικοί χρόνοι χρησιμοποιούνται ➤ είτε για να γίνει σύγκριση του παρελθόντος με το παρόν ➤ είτε για να αναφερθούν ιστορικά γεγονότα ως τεκμήρια του παραδείγματος	οι παροντικοί χρόνοι δεν αναφέρονται μόνο στο παρόν π.χ. ο ιστορικός ενεστώτας αξιοποιείται αντί του αορίστου στις αφηγήσεις ή στα δημοσιογραφικά κείμενα για να δοθεί παραστατικότητα και δραματικότητα στα γεγονότα ή για να δηλωθεί ότι αυτά επαναλαμβάνονται στη διάρκεια πολλών χρονικών περιόδων. οι παρελθοντικοί χρόνοι στις ρεαλιστικές αφηγήσεις δηλώνουν ➤ το χρονικό επίπεδο της αφήγησης ➤ τη χρονική σειρά των γεγονότων

3.Ρηματικές εγκλίσεις-χρόνοι και τροπικότητα

Οι ρηματικές εγκλίσεις είναι η μορφολογική έκφραση της τροπικότητας

Τροπικότητα σημαίνει τη στάση του ομιλητή απέναντι στα λεγόμενά του. Οι ομιλητές κάθε γλώσσας μπορούν να εκφράσουν μεγάλη ποικιλία προσωπικών τοποθετήσεων (βεβαιότητα, αβεβαιότητα, απολυτότητα, πιθανότητα, δυνατότητα, επιθυμία, προθετικότητα, ευχή, αναγκαιότητα κ.λπ.)

Για να απαντήσουμε σε σχετικές ερωτήσεις αναφορικά με τις εγκλίσεις ή και την τροπικότητα, πρέπει να γνωρίζουμε τα εξής:

A. Η επιστημική τροπικότητα δηλώνει τον βαθμό βεβαιότητας του πομπού (**βεβαιότητα, δυνατότητα, πιθανότητα, υπόθεση**) και σχετίζεται με τη γνώση του/της συγγραφέα και σχετικά με την αλήθεια αυτού που λέει. Η επιστημική τροπικότητα δηλώνεται με τις εγκλίσεις αλλά και με άλλα γλωσσικά μέσα

1. Με την οριστική έγκλιση → βεβαιότητα (εκτός από μελλοντικούς χρόνους)

2. Με προσωπικά ρήματα, απρόσωπα ρήματα και απρόσωπες εκφράσεις όπως:

- είναι προφανές, είναι βέβαιο, είναι φυσικό → **βεβαιότητα**
- είναι πιθανόν, έχω την αίσθηση, φαίνεται ότι..., νομίζω, & ειδική πρόταση, ενδέχεται → **πιθανότητα**
- Μπορώ, είμαι ικανός να, μπορεί να & βουλευτική πρόταση με υποτακτική έγκλιση → **δυνατότητα**
- Υποθέτω, εικάζω & ειδική πρόταση → **υπόθεση**

3. Με υποθετικές προτάσεις → που δημιουργούν υποθετικούς λόγους και δηλώνουν υπόθεση ή Πιθανότητα (μετριάζεται η βεβαιότητα)

4. Με επιρρήματα ή εκφράσεις όπως:

- Πράγματι, προφανώς, φυσικά, βέβαια, μάλιστα, αναμφισβήτητα, όπως όλοι γνωρίζουμε κ.λπ. → **βεβαιότητα**
- Ίσως, πιθανόν, ενδεχομένως κ.λπ. → **πιθανότητα**

Επιστημάνσεις

1. Η έκφραση βεβαιότητας συνδέεται με την αντικειμενική αλήθεια **κυρίως σε επιστημονικές μελέτες και λιγότερο σε ερμηνευτικά κείμενα της κοινωνικής ή πολιτικής πραγματικότητας**. Πολύ συχνά, όσο βέβαιος κι αν εμφανίζεται ο συντάκτης ενός κειμένου, οι απόψεις του είναι περισσότερο αποτέλεσμα -σκοπίστης ή αθέλητης- επιρροής των πολιτικών ή άλλων ιδεολογικών του αντιλήψεων. Τονίζουμε ότι οι εκφράσεις βεβαιότητας δεν δείχνουν αντικειμενικά αν αυτό που λέει ο ομιλητής είναι αλήθεια ή όχι, αλλά τι νομίζει ο/η συγγραφέας **και πόσο βέβαιος/ή είναι**. Γι' αυτό, ορισμένες φορές ζητείται στην ερώτηση να απαντήσουμε σχετικά με την πειστικότητα όσων γράφει ή αν μας πείθει.
2. **Μελλοντικοί χρόνοι (εικασία-υπόθεση) και πειστικότητα επιχειρηματολογίας**
«Οι προβολές στο μέλλον είναι αναγκαίες και χρησιμοποιούνται συχνά, ωστόσο, δεν είναι πάντοτε έγκυρες ή ακριβείς. Ως εκ τούτου, χρειάζεται ιδιαίτερη προσοχή σε ό,τι αφορά τόσο τη βεβαιότητα του γράφοντος, όσο και την πειστικότητα της επιχειρηματολογίας του, **διότι οποιαδήποτε απόπειρα να προβλεφθεί μια μελλοντική κατάσταση ή εξέλιξη, κινείται πάντοτε στο επίπεδο της εικασίας**. Είναι, άλλωστε, προφανές πως η πορεία που ακολουθεί η πραγματικότητα υπόκειται κάποτε σε αιφνίδιες και απροσδόκητες αλλαγές που ενδέχεται να αναιρέσουν πλήρως ή σε σημαντικό βαθμό τα δεδομένα. **Η χρήση των μελλοντικών χρόνων, επομένως, καθιστά ένα οποιοδήποτε επιχείρημα λιγότερο πειστικό, εφόσον είναι σχεδόν αδύνατο να ληφθούν εκ των προτέρων υπόψη όλες οι πιθανές μελλοντικές αλλαγές, ώστε να οδηγηθεί κάποιος σε ένα απολύτως ασφαλές συμπέρασμα.**» [Κων. Μάντης](#)

Β. Η δεοντική τροπικότητα σχετίζεται με την αναγκαιότητα πραγματοποίησης αυτού που λέγεται: (*ανάγκη/υποχρέωση, πρόθεση, επιθυμία, ευχή*). Και σε αυτή την περίπτωση δεν δείχνει αν πραγματικά είναι ανάγκη να γίνει κάτι, **αλλά τι πιστεύει** ο/η συγγραφέας ότι πρέπει να γίνει. Η δεοντική τροπικότητα δηλώνεται με εγκλίσεις αλλά και με άλλα γλωσσικά μέσα

1. Με την υποτακτική και την προστακτική έγκλιση (δείκτες να, θα,)

2. Δεοντολογικές εκφράσεις και ρήματα όπως:

- οφείλουμε, έχουμε υποχρέωση, πρέπει, επιβάλλεται & βουλητική πρόταση με υποτακτική έγκλιση → **υποχρέωση**
- Σχεδιάζω, σκοπεύω, προτίθεται να, σκοπός είναι, έχουμε την πρόθεση, σχεδιάζουμε & βουλητική πρόταση με υποτακτική έγκλιση → **προθετικότητα**
- Επιθυμούμε, θέλουμε & βουλητική πρόταση με υποτακτική έγκλιση → **επιθυμία**
- Ελπίζω, εύχομαι, προσδοκώ & βουλητική πρόταση με υποτακτική έγκλιση → **ελπίδα, ευχή**

3. Με δευτερεύουσες προτάσεις

- Βουλητικές (η λειτουργία τους συνδέεται με το ρήμα εξάρτησης)
- Τελικές → σκοπός

4.Ρηματικά πρόσωπα και αριθμοί -πληροφορίες και επικοινωνιακή λειτουργία

Τα ρηματικά πρόσωπα δηλώνονται

- από τις προσωπικές αντωνυμίες
- και τις καταλήξεις των ρημάτων

Πληροφορίες	
α' ενικό πρόσωπο	δηλώνει τον πομπό (ομιλητή, συγγραφέα)
α' πληθυντικό πρόσωπο	δηλώνονται περισσότερα πρόσωπα στα οποία συμπεριλαμβάνεται και ο/η συγγραφέας
β' ενικό και πληθυντικό πρόσωπο	Δηλώνεται/ονται το/τα πρόσωπο/α στο οποίο/α απευθύνεται ο πομπός
γ' ενικό και πληθυντικό	αναφέρονται άλλα πρόσωπα ή αφηρημένες έννοιες (φαινόμενα, διαδικασίες, θεσμοί, προβλήματα, συμπεριφορές κ.λπ.)

Συχνές είναι οι ερωτήσεις που σχετίζονται με την αιτιολόγηση της επιλογής ορισμένων ρηματικών τύπων στα κείμενα. **Επικοινωνιακή λειτουργία μιας γλωσσικής επιλογής** σημαίνει ότι με αυτήν ο /η συγγραφέας δηλώνει τις προθέσεις του/της σε σχέση με το κείμενο που συντάσσει, το θέμα, τον επικοινωνιακό σκοπό ανάλογα με τον δέκτη/αναγνώστη και το υφολογικό επίπεδο.

Αφού το ρήμα έχει λεξική σημασία και παρεπόμενα, για να αιτιολογήσουμε την επικοινωνιακή λειτουργία (π.χ. των εγκλίσεων ή των ρηματικών προσώπων ή την ενεργητική ή παθητική σύνταξη) πρέπει να **προσέχουμε**

- τη λεξική σημασία!!!!
- τον χρόνο
- την εγκλίση
- τη σύνταξη
- την πρόθεση
- τον κειμενικό τύπο
- το ρόλο της γλωσσικής επιλογής στη διαμόρφωση του ύφους του κειμένου

Δηλαδή, ανεξάρτητα αν η ερώτηση αναφέρεται σε κάποιο στοιχείο του ρήματος (π.χ. πρόσωπο ή εγκλίση) η επικοινωνιακή λειτουργία των ρηματικών τύπων πρέπει να ελέγχεται

- σε σχέση **με τη λεξική σημασία** του ρήματος, (δηλαδή το είδος της πληροφορίας (π.χ. αιτία, αποτέλεσμα, αξιολογική κρίση, επιθυμία, πρόθεση, γνώση, δράση, κτήση, αναγκαιότητα κ.λπ.)
- σε σχέση **με την πρόταση** της περιόδου στην οποία ανήκει-κυρίως-αν πρόκειται για δευτερεύουσα πρόταση (ειδική ή βουλητική) που συμπληρώνει το ρήμα της κύριας πρότασης ή άλλη επιρρηματική δευτερεύουσα πρόταση (υποθετική, τελική, συμπερασματική, αποτελεσματική κ.λπ.) που δηλώνει και τροπικότητα
- σε σχέση με το αν συμπληρώνει **απρόσωπο ρήμα** (φαίνεται, μπορεί, αξίζει να κ.λπ.)
- σε σχέση **με τον κειμενικό τύπο** (επιστημονικό κείμενο, άρθρο γνώμης, ρεπορτάζ, συνέντευξη, διαφήμιση, πολιτικό λόγο, δοκίμιο, μαρτυρία, αυτοβιογραφικό κείμενο, πληροφοριακό κείμενο, κείμενο σε ιστολόγιο, κείμενο που προσεγγίζει τη λογοτεχνία κ.λπ.)
- σε σχέση **με τις προθέσεις του/της συγγραφέα** στο συγκεκριμένο σημείο του κειμένου (π.χ. να πείσει, να ευαισθητοποιήσει, να καταγγείλει, να παροτρύνει, να ερμηνεύσει, να ειρωνευτεί κ.λπ.

Ρηματικά πρόσωπα, σημασία και ύφος

Ιδιαίτερη προσοχή χρειάζεται ως προς τον χαρακτηρισμό του ύφους σε σχέση με τα ρηματικά πρόσωπα! Δεν υπάρχουν έτοιμες απαντήσεις-ερήμνη της σημασίας των ρημάτων και του περιεχομένου του κειμένου! Το ύφος χαρακτηρίζεται σε σχέση με πολλούς παράγοντες: όχι μόνο από το ρηματικό πρόσωπο! Δεν μπορούμε σε κάθε περίπτωση να γράφουμε ότι το α' και β' ρηματικά πρόσωπα προσδίδουν στο ύφος ζωντάνια, αμεσότητα, παραστατικότητα και οικειότητα ή εξομολογητικό τόνο, **αν δεν ελέγξουμε τη σημασία του ρήματος**. Πρώτα κατανοούμε τη σημασία του αποσπάσματος και τις προθέσεις του συγγραφέα σε σχέση με τον κειμενικό τύπο και τον επικοινωνιακό σκοπό και μετά καταλήγουμε στην απάντησή μας.

Ας δούμε ορισμένες περιπτώσεις με παραδείγματα

γ' ενικό και πληθυντικό πρόσωπο

- Στα κείμενα αναφοράς κυριαρχεί το γ' ενικό και πληθυντικό πρόσωπο, αφού ο/η συγγραφέας αναφέρεται σε θέματα, γεγονότα, καταστάσεις, προβλήματα κ.λπ. της σύγχρονης κοινωνικής πραγματικότητας. Με αυτή την επιλογή παρουσιάζονται απόψεις, επιχειρήματα, παραδείγματα, τεκμήρια, γνώμες άλλων κ.λπ. *σε συνδυασμό με εκφράσεις επιστημικής ή δεοντικής τροπικότητας ανάλογα με τις προθέσεις του/της συγγραφέα* (αντικειμενικότητα, βεβαιότητα, εικασία, υπόθεση, δυνατότητα, πιθανολόγηση, υποχρέωση κ.λπ.)
- Ανάλογα, λοιπόν, με την λεξική σημασία των ρημάτων, τον κειμενικό τύπο και την πρόθεση του συγγραφέα, το ύφος μπορεί να είναι:
 - αντικειμενικό-ουδέτερο-επίσημο-τυπικό (σε κείμενα όπως επιστημονικά, δοκίμια αποδεικτικού χαρακτήρα, πληροφοριακά κείμενα, επιφυλλίδες) στα οποία αξιοποιείται λόγιο, αφηρημένο ή και ειδικό λεξιλόγιο, αφηρημένες έννοιες, ονοματοποίηση.
 - οικείο, να έχει αμεσότητα-με την έννοια ότι γίνεται εύκολα κατανοητό από τον δέκτη
 - ειρωνικό, σαρκαστικό, κωμικοτραγικό, εύθυμο, χιουμοριστικό κ.λπ. (αν υπάρχουν εκφράσεις του προφορικού λόγου, ορισμένα σχήματα λόγου, περιγραφή, αφήγηση, εικονοπλαστικός λόγος και σχήματα λόγου που προσδίδουν αυτά τα χαρακτηριστικά σε ορισμένα σημεία του κειμένου)
- Ανάλογα με την έγκλιση ή τους δείκτες να, ας, θα το γ' πληθυντικό πρόσωπο μπορεί να δηλώνει και ευχή δηλαδή, δεοντική τροπικότητα

παράδειγμα

«Ας φωτίζουν αυτόν τον δρόμο οι ιδέες που ενέπνευσαν και τους προπάτορες: η ελευθερία, η ισότητα και η επιδίωξη της ευτυχίας»

https://www.athensvoice.gr/greece/706507_post-tis-imeras-aggela-kastrinaki

α' ενικό πρόσωπο, σημασία, έγκλιση, εκφράσεις τροπικότητας

- Σε κάθε περίπτωση το α' ρημ. πρόσωπο προσδίδει **συνομιλιακό χαρακτήρα** στην επικοινωνία, όμως δεν μπορούμε να αναπαράγουμε στερεότυπες απαντήσεις που δεν ανταποκρίνονται στο περιεχόμενο της περιόδου!
- ορισμένες φορές με το α' ρηματικό πρόσωπο ο/η συγγραφέας **διατυπώνει το θέμα που τον απασχολεί ή τον προβληματισμό του:**

παράδειγμα

«Πάντοτε αναρωτιόμουν γιατί τόσες κραυγές για τη δήθεν αξιοθρήνητη κατάσταση της νεολαίας, όταν τα δραματικότερα κοινωνικά εγκλήματα διαπράττονται από ενήλικες.»
(Βασίλειος Θερμός, «Ποια κοινωνία προτείνουμε στους εφήβους μας;»)

Σε αυτή την περίπτωση, ο δέκτης έχει την αίσθηση ότι ο συγγραφέας ξεκινά ένα διάλογο απευθυνόμενος σ' εκείνον, γι' αυτό το ύφος αποκτά αμεσότητα και οικειότητα, προσελκύεται το ενδιαφέρον του δέκτη, ο οποίος, κατά κάποιον τρόπο, προετοιμάζεται πνευματικά ώστε να συμμετέχει ενεργητικά στην κριτική αποτίμηση των απόψεων που εκφράζει ο συγγραφέας.

- Τα ρήματα π.χ. πιστεύω, νομίζω, έχω την αίσθηση κ.λπ. προσδίδουν υποκειμενισμό στη διατύπωση της γνώμης για να μη φανεί απολυτότητα και δογματισμός. Να φανεί ότι ο /η

συγγραφέας είναι ανοιχτός και σε άλλες τοποθετήσεις, να προ(σ)καλέσει σε διάλογο. Δηλαδή, απευθύνεται σε δέκτες που έχουν κοινούς προβληματισμούς. **Δεν είναι δυνατόν το πρώτο ρηματικό πρόσωπο σε δοκίμιο** που δηλώνει τον αντιδιδασκτικό χαρακτήρα του να δηλώνει εξομολογητικό τόνο ή να προσδίδει ζωντάνια, παραστατικότητα ποικιλία στο ύφος

παραδείγματα

-«Τέλος, θεωρώ ότι ο έφηβος έχει συλλάβει -με την οξυδέρκεια που τον διακρίνει- την ασυνέπεια και υποκρισία πολιτείας και κοινωνίας.» (Βασίλειος Θερμός, «Ποια κοινωνία προτείνουμε στους εφήβους μας;»)

-«Έπειτα έρχεται το ιδανικό της μη βίας. Ποτέ μου δεν ξεχνώ τη διδασχή του Καρλ Πόπερ, σύμφωνα με την οποία αυτό που ουσιαστικά διακρίνει μια δημοκρατική εξουσία από μια μη δημοκρατική είναι πως μονάχα στην πρώτη οι πολίτες μπορούν να ξεφορτωθούν τους κυβερνώντες χωρίς αιματοχυσίες.» (Norberto Bobbio, Το μέλλον της δημοκρατίας, μετάφραση Π. Ράμος)

- **Αν, όμως, με το α' ρημ. πρόσωπο** δηλώνεται προσωπική μαρτυρία, βίωμα, συναισθηματική κατάσταση ή μια προσωπική στιγμή του/της συγγραφέα, **τότε μπορούμε να πούμε ότι το ύφος** γίνεται οικείο και άμεσο, αποκτά ζωντάνια και παραστατικότητα αφού δημιουργεί την αίσθηση μιας συνομιλίας, ότι δηλαδή, ο/η συγγραφέας απευθύνεται στον δέκτη με τον οποίο μοιράζεται προσωπικές εμπειρίες, σκέψεις και συναισθήματα με κουβεντιαστό ύφος (προφορικότητα του λόγου)

παράδειγμα

Θαυμαστά τα έργα της επιστήμης. Ανεπαρκής να τα συλλάβει η αντίληψη μου. Αποστηθίζει μόνον τους φωτεινούς τίτλους. Γι' αυτό και η γλώσσα μου, ως αμαθής, προσέχει και ποτέ δεν πατάει το πόδι της σε τέτοια σκοτεινά εδάφη. Το να σχολιάζω μίαν ανακάλυψη μου φαίνεται πιο υπερφίαλο απ' το να επιχειρήσω να πιάσω τ' άστρα. Κι αν τώρα παραβαίνω τη σοβαρότητα μου, είναι γιατί με παρέσυρε ένα τρελό τηλεφώνημα φίλης φανατικής οικολόγου, τόσο που αρνείται να πατήσει σε γκαζόν επειδή αντιγράφει προσβλητικά το θείο, φυσικό γρασίδι.

Η φωνή της ήταν οργισμένη, κι αντί καλημέρας με περιέλουσε με ψόγους πως «κάθομαι αραχτή μέσα στη νοικοκυρίστικη καταθλιψούλα μου αντί να ξεσηκωθώ εναντίον των τρομοκρατών που τοποθέτησαν νέα βόμβα στα θεμέλια της ύπαρξης μας και, πάει, όπου να 'ναι θα τιναχτεί στον αέρα η ατομικότητα μας, αυτό το μεγαλοειδές δώρο που έδωσε στον καθένα μας η φύση». (Τι θα γνωρίζουν για μας τα αντίγραφά μας, Κική Δημουλά)

β' ενικό πρόσωπο, σημασία, έγκλιση, εκφράσεις τροπικότητας

- Όπως το α' ενικό πρόσωπο έτσι και το β' ενικό δημιουργεί στον αναγνώστη την αίσθηση πως απευθύνεται προσωπικά σ' εκείνον, προσελκύοντας έτσι το ενδιαφέρον του και καθιστώντας το κείμενο πιο άμεσο. Ωστόσο, σε όλες τις περιπτώσεις, η επικοινωνιακή λειτουργία του ελέγχεται σε σχέση με τη σημασία του ρήματος, την έγκλιση, τον κειμενικό τύπο (π.χ. ομιλία, επιστολή, διαμαρτυρία, δοκίμιο, κείμενο με βιωματικό χαρακτήρα κ.λπ.), την πρόθεση του πομπού, το κοινό στο οποίο απευθύνεται και την επικοινωνιακή περίσταση. Διότι:
- **Ορισμένες φορές το β' ενικό μοιάζει με εσωτερικό μονόλογο.** Μπορεί να χρησιμοποιείται αντί του α' ή γ' ενικού προσώπου σε στοχαστικά δοκίμια, σε κείμενα που προσεγγίζουν τη λογοτεχνία ή σε κείμενα με βιωματικό χαρακτήρα.

παράδειγμα

Τέτοια συμπύκνωση πεθυμιάς και νοσταλγίας νιώθεις αναπνέοντας τον αγέρα τούτου του 'Ητον*. Όλοι σχεδόν οι αρχηγοί του εγγλέζικου έθνους τους τελευταίους αιώνες πέρασαν εδώ μέσα, στους τοίχους τούτους και τις πρασινάδες, την παιδική κι εφηβική τους ηλικία, και τούτες οι κλειστές αυλές κι οι τριζοκοπούσες παμπάλαιες σκάλες και το γιασεμί τούτο που ανθίζει στις δοξαρωτές πόρτες θα 'μειναν σε όλη τους τη ζωή η μεγάλη τους αγιάτρευτη νοσταλγία.

Νιώθεις πως εδώ, στη μικρή τούτη φημισμένη πολιτεία όπου αναθρέφεται η εγγλέζικη αριστοκρατία, το ελληνικό πνέμα, φωτεινό, τολμηρό και ισορροπημένο, συνεχίζει εξόριστο στην υπερβόρεια ομίχλη το εξαίσιο έργο του. (Νίκος Καζαντζάκης, Ταξιδεύοντας – Αγγλία, Αθήνα 1962) Πανελλήνιες 2005

*'Ητον: κολλέγιο της Αγγλίας.

Η αξιοποίηση του β'ενικού προσώπου σε αυτήν την περίπτωση (Νιώθεις: νιώθω ή νιώθει κανείς), στο συγκεκριμένο κειμενικό τύπο προσδίδει βιωματικό χαρακτήρα στο κείμενο (αφού ο συγγραφέας αναφέρεται σε προσωπικές εμπειρίες) και λόγω της σημασίας του ρήματος (αναμνήσεις-νοσταλγία) και εξομολογητικό τόνο. Ο αναγνώστης έχει την αίσθηση ότι ο πομπός συζητά μαζί του για τις εμπειρίες και τις σκέψεις που του γεννήθηκαν από την επίσκεψή του στο Κολέγιο του 'Ητον...

- Όταν, όμως, το β'ενικό πρόσωπο χρησιμοποιείται σε προαιρετική υποτακτική ή προστακτική έγκλιση, τότε προσδίδει στο ύφος συμβουλευτικό, παραινετικό ή προαιρετικό τόνο ανάλογα πάντα με τη σημασία του ρήματος στο συγκεκριμένο κειμενικό απόσπασμα και ανάλογα με τον κειμενικό τύπο: π.χ.

παράδειγμα

«Πάρε το λοιπόν απόφαση. Δεν είσαι πια ο «τυχερός» Δάσκαλος των αρχών του αιώνα μας, που ήξερε και πίστευε «ακριβώς» (ή περίπου ακριβώς) όσα περίμεναν να ακούσουν από αυτόν τα ολιγαρχή και ντροπαλά παιδιά του σχολείου εκείνης της εποχής. Είσαι (οφείλεις να είσαι, δεν μπορείς παρά να είσαι) ο Δάσκαλος ενός άλλου καιρού κι ενός άλλου κόσμου, που πρέπει να πλησιάσεις μια ταραγμένη νεότητα, ορμητική και απαιτητική, και να τη βοηθήσεις να βρει το δρόμο της.

Πρόσεξε πόσο συγκρούονται οι γνώμες των συναδέλφων σου, όταν χαρακτηρίζουν τη σημερινή Νεότητα συγκρίνοντας την με την παλαιότερη.

Σπάνια βρίσκεται κανείς να την εγκωμιάσει. Οι πιο πολλοί την κατηγορούν ότι έχασε τη φιλοπονία, το φιλότιμο, τη ντροπή, τις αρετές που κάνουν τον νέο άνθρωπο συμπαθητικό, αγαπητό.

Μη βιαστείς να συμφωνήσεις μαζί τους. Εσύ να κάνεις προσεχτικές παρατηρήσεις και να σχηματίσεις τη δική σου γνώμη.

—Πώς;— Αυτό είναι το μυστικό σου. Πάντως, όχι με απειλές και με λοιδορίες ούτε με ειρωνείες και σαρκασμούς. Αλλά με την πειθώ, που είναι τόσο πιο αποτελεσματική, όσο επιχειρείται πιο πολύ με το ζωντανό παράδειγμα, παρά με τα άψυχα λόγια. Πρώτα όμως να κερδίσεις την εμπιστοσύνη του Νέου.»

(Ε. Π. Παπανούτσος, «Η Παιδεία το μεγάλο μας πρόβλημα», Αθήνα 1976, Διασκευή Πανελλήνιες 2004)

Είναι φανερό πως ο συγγραφέας απευθύνεται σε μια ορισμένη κοινότητα, στους εκπαιδευτικούς. **Με την χρήση β' ενικού προσώπου** δημιουργείται η αίσθηση μιας διαπροσωπικής συνομιλίας, ότι απευθύνεται, δηλαδή, στον καθένα ξεχωριστά για να περιγράψει τα χαρακτηριστικά των μαθητών της σύγχρονης εποχής. Παράλληλα, τους συμβουλεύει/προτρέπει να υιοθετήσουν διαφορετικές μεθόδους προσέγγισης της εκπαιδευτικής διαδικασίας (την πειθώ) και να προσπαθήσουν να πλησιάσουν τους νέους κερδίζοντας την εμπιστοσύνη τους.

α' πληθυντικό πρόσωπο

- Με το πρόσωπο αυτό ο συγγραφέας, γενικά, δημιουργεί στον αναγνώστη την αίσθηση πως όσα γράφει αφορούν τόσο τον ίδιο όσο και άλλα πολλά άτομα που συμμερίζονται τις ίδιες απόψεις ή παίζουν κάποιον ρόλο στην κοινωνία ως ξεχωριστή κοινωνική ομάδα. Το α' πληθυντικό πρόσωπο δεν σημαίνει πάντα καθολικότητα άποψης-εξαρτάται από τη σημασία του ρήματος και το θέμα στο οποίο αναφέρεται
- Ειδικότερα, όπως και σε όλες τις περιπτώσεις, η απάντησή μας στηρίζεται στη σημασία του ρήματος, στην έγκλιση, στον κειμενικό τύπο, στον επικοινωνιακό σκοπό του/της συγγραφέα.

Παραδείγματα

1. Να είσαι ή να φαίνεσαι (κείμενο από τις εξετάσεις των ομογενών 2020)

Το life style μοιάζει σαν μια εποποιία, που επηρέασε το μεγαλύτερο κομμάτι του πληθυσμού. Χώρισε τη γη στα δυο, στο in και στο out. Έπαιξε και παίζει πολύ με τους φόβους: με το φόβο των γηρατειών, του πάχους και της ασχήμιας, της απόρριψης και της αποτυχίας.*

Προσφέρει πρότυπα γυναικών και ανδρών όλο και πιο νέων, αρυτίδιαστων και ατσαλάκωτων, επιτυχημένων, πολυταξιδεμένων και πολυχρονεμένων. Χωρίς να το καταλαβαίνουμε, υπογράφουμε με αυτά τα πρότυπα ένα σιωπηρό συμβόλαιο, αναλαμβάνοντας τη δέσμευση να τους μοιάσουμε. Και καθώς μιμούμαστε αυτά τα πρότυπα, αντιγράφοντας τις ζωές τους, αναρωτιόμαστε γιατί δεν είμαστε ευτυχισμένοι; Όσο συνεπείς κι αν είμαστε, η ψυχή μας προδίδει και ακυρώνει το ραντεβού με την fashion ευτυχία.

Είναι καιρός να απομυθοποιήσουμε τη life style προσαγή, ν' ακολουθήσουμε τα δικά μας όνειρα και να γίνουμε ευτυχισμένοι με το δικό μας τρόπο. Να πάψουμε να υποκλινόμαστε στους βωμούς της προκαθορισμένης in επιτυχίας και ευτυχίας, χωρίς να ντρεπόμαστε γι' αυτό, να χαλαρώσουμε και ν' αρχίσουμε ν' απολαμβάνουμε τα απλά, καθημερινά, αληθινά και σημαντικά για τον καθένα μας πράγματα, ο καθένας μας με το δικό του μοναδικό τρόπο. (Γιώτα Σούσουλα, από το βιβλίο Ας Δημιουργήσουμε Καταπληκτικές Ζωές, εκδόσεις Ίαμβος)

Παρατηρούμε ότι στην 2^η παράγραφο, με την χρήση του α' πληθυντικού προσώπου, η συγγραφέας δίνει την εντύπωση ότι και αυτή ανήκει στο σύνολο των μελών της κοινωνίας που γίνονται θύματα των καταναλωτικών προτύπων της εποχής. Με αυτό τον τρόπο, οι αναγνώστες είναι πιο πρόθυμοι να ακούσουν τους προβληματισμούς της και να προσέχουν περισσότερο τους συλλογισμούς και τις διαπιστώσεις της. Διαφορετικά, θα είχαν την αίσθηση ότι κάποιος προσπαθεί να τους κρίνει και να αποδοκιμάσει τις επιλογές τους.

Στην επόμενη παράγραφο η συγγραφέας χρησιμοποιεί το α' πληθυντικό πρόσωπο με υποτακτική έγκλιση. Με αυτό τον τρόπο, παροτρύνει τους δέκτες να εγκαταλείψουν τις στρεσογόνες προσπάθειες να ακολουθούν απαρέγκλιτα «*τη life style προσαγή*» και να ανακαλύψουν την ευτυχία «ο καθένας με τον μοναδικό του τρόπο». Η αξιοποίηση του α' πληθυντικού προσώπου

μειώνει την εντύπωση ότι κάποιος συμβουλεύει «εκ του ασφαλούς» και μπορεί να έχει μεγαλύτερη απήχηση σε όσους πιστέψουν ότι η ευτυχία είναι προσωπική υπόθεση και δεν έχει καμία σχέση με τις επιταγές της «fashion» ευτυχίας. Παράλληλα, το ύφος αποκτά οικειότητα και αμεσότητα, αφού προσλαμβάνει συνομιλιακό χαρακτήρα.

2. Περί φιλίας

«Φίλος είναι ο παραστάτης και σύμμαχός μας στον τραχύ αγώνα να υπάρξουμε, να σηκώσουμε το βάρος της ανθρωποσύνης μας, χωρίς να συντριβούμε ή να ευτελιστούμε. Όταν σε μια βαρυσήμαντη καμπή του βίου μελετούμε ή επιχειρούμε κάτι πολύ σοβαρό και επικίνδυνο, έχουμε ανάγκη από ένα καλόγνωμο σύμβουλο και αυστηρό κριτή, για να συζητήσουμε μαζί του ελεύθερα και χωρίς περιστροφές το πρόβλημά μας.» Πανελλήνιες 2016

Ε.Π. Παπανούτσος, Πρακτική Φιλοσοφία, σσ. 111-121, Εκδόσεις Νόηση, Αθήνα, 2008 (Διασκευή).

Η αξιοποίηση του α' πληθυντικού προσώπου, στην πρώτη περίοδο, προσδίδει καθολικότητα στην άποψη που διατυπώνει ο συγγραφέας, με την έννοια ότι οι περισσότεροι άνθρωποι συμφωνούν με όσα γράφονται. Στην επόμενη περίοδο με την χρήση του α' πληθυντικού προσώπου εντάσσει και τον εαυτό του σε ένα σύνολο ανθρώπων με κοινές εμπειρίες και βιώματα (όταν μελετούμε, επιχειρούμε, έχουμε ανάγκη) για να αναδείξει τη σημασία της φιλίας σε δύσκολες στιγμές του ανθρώπινου βίου. Παράλληλα, ο Ενεστώτας χρόνος καθώς και η οριστική έγκλιση δηλώνουν τη διαχρονικότητα του θέματος. Ο τελευταίος τύπος που βρίσκεται στην τελική πρόταση (για να συζητήσουμε) εκφέρεται με υποτακτική έγκλιση και δηλώνει παράλληλα και προθετικότητα.

3. «Το γέλιο θεραπεία ενάντια στις κρίσεις» από κριτήριο του ΙΕΠ στις οδηγίες διδασκαλίας του μαθήματος Νέα ελληνικά, 2021

«Αντέχουμε το χιούμορ και μπορούμε ακόμη να γελάμε; ρωτάμε την ιστορικό τέχνης και θεωρίας του πολιτισμού Αθηνά Σχινά, επιμελήτρια της έκθεσης, και στενή συνεργάτιδα του σκιτσογράφου, που δεν δίστασε να συμπεριλάβει μεταξύ των έργων την πιο πρόσφατη σειρά γελοιογραφιών του Αρκά με θέμα την πανδημία. «Το χιούμορ δεν είναι μονοδιάστατο», απαντά η ίδια» (Μάρω Βασιλειάδου, Η Καθημερινή, 10/07/2020 [διασκευή])

Η δημοσιογράφος με το α' πληθυντικό πρόσωπο εντάσσει τον εαυτό της σε μία ομάδα προσώπων, τους αναγνώστες, που ενδιαφέρονται για την έκθεση γελοιογραφίας του Αρκά και το ρόλο του γέλιου σε συνθήκες κρίσης. Έτσι, ορισμένοι αναγνώστες ταυτίζονται πιο εύκολα με όσα γράφονται και παρακολουθούν με μεγαλύτερο ενδιαφέρον και προσοχή όσα λέγονται.

β' πληθυντικό πρόσωπο-σημασία-εγκλίσεις-τροπικότητα

Όταν χρησιμοποιείται το β' πληθυντικό πρόσωπο, όπως και το β' ενικό, το κείμενο αποκτά συνομιλιακό χαρακτήρα, αφού έτσι δημιουργείται η εντύπωση ότι ο/η συγγραφέας ή ο/η ομιλήτης/τρια απευθύνεται σε αυτούς για να μοιραστεί τις σκέψεις, τις απόψεις, τα βιώματα, τις εμπειρίες του. Το β' πληθυντικό πρόσωπο αξιοποιείται σε διαφημιστικά κείμενα, τον πολιτικό λόγο (επίκληση στο ήθος του πομπού), στις οδηγίες, σε κείμενα τα οποία περιέχουν συμβουλές ή προτρέπουν τον αναγνώστη να προβεί σε ενέργειες ή να αλλάξει στάση, σε ομιλίες διευθυντών, αποφοίτων, τοπικών αρχόντων κλπ.. Επομένως, η αιτιολόγηση της γλωσσικής επιλογής εξαρτάται πάλι από τη σημασία του ρήματος, την έγκλιση, τον κειμενικό τύπο, τις προθέσεις και τον επικοινωνιακό σκοπό του /της συγγραφέα.

Παράδειγμα

«Ο νέος πατριωτισμός δεν έχει βέβαια έχθρα προς κανέναν. Προς καμία φυλή και κανένα χρώμα δέρματος, καμία θρησκεία και κανέναν πολιτισμό. Θα είμαστε πάντα αντίθετοι προς πράξεις και θεωρίες που μειώνουν τον άνθρωπο, που καταστρέφουν το ανθρώπινο ον και τον πολιτισμό του, προς κάθε πράξη φανατισμού και βίας. Ταυτόχρονα όμως θυμόμαστε την ανεξιθρησκία που κήρυξαν οι Έλληνες, ενώ βρίσκονταν μάλιστα σε πόλεμο με αλλόθρησκους. Οφείλουμε να απαλλαγούμε από κάθε προκατάληψη – όπως λέει άλλωστε ο όρκος στον οποίο σε λίγο θα ορκιστείτε [...]

Το Πανεπιστήμιο Κρήτης, η Φιλοσοφική Σχολή του, βασισμένη στην αυτενέργεια, μέσω μαθημάτων που κινητοποιούν το μυαλό, μέσω των σεμιναρίων, μέσω των παραδειγμάτων ανήσυχων δασκάλων, σας πρόσφερε τα εφόδια. Ο δρόμος ανοίγεται τώρα μπροστά σας ώστε να τα αξιοποιήσετε για την προσωπική σας ευημερία και για την ευημερία του συνόλου. Ας φωτίζουν αυτόν τον δρόμο οι ιδέες που ενέπνευσαν και τους προπάτορες: η ελευθερία, η ισότητα και η επιδίωξη της ευτυχίας. Να είστε καλά, να τιμάτε την πατρίδα και το όνομα του ανθρώπου»

«Πηγή: https://www.athensvoice.gr/greece/706507_post-tis-imeras-aggela-kastrinaki»

Η ομιλία, ως κειμενικός τύπος διαθέτει συνομιλιακό χαρακτήρα, αφού απευθύνεται σε κάποιο κοινό. Είναι προφανές ότι η ομιλήτρια με τη χρήση β' πληθυντικού προσώπου απευθύνεται στους απόφοιτους σπουδαστές του Πανεπιστημίου Κρήτης. Με την φράση (Ο δρόμος ανοίγεται τώρα μπροστά σας ώστε να τα αξιοποιήσετε για την προσωπική σας ευημερία και για την ευημερία του συνόλου.) δίνει έμφαση στην ατομική ευθύνη των φοιτητών για την αξιοποίηση των εφοδίων που απέκτησαν κατά τη φοίτησή τους στη φιλοσοφική σχολή. Με την τελική φράση της (Να είστε καλά, να τιμάτε την πατρίδα και το όνομα του ανθρώπου) εύχεται στους φοιτητές υγεία και τους προτρέπει να τιμούν την πατρίδα και τα ανθρωπιστικά ιδανικά.

Πηγές

Σωφρόνης Χατζησαββίδης, Αθανασία Χατζησαββίδου, Γραμματική Νέας Ελληνικής γλώσσας, Α', Β', Γ' γυμνασίου, Διόφαντος, 2019 (σελ. 123-130 και 179-180)

Χρ. Κλαίρης-Γ. Μπαμπινιώτης, Γραμματική της Νέας Ελληνικής, Δομολειτουργική-επικοινωνιακή, Ελληνικά Γράμματα, 2005, (σελ. 447-483)

[Γραμματικοί χρόνοι, Κων. Μάντης](#)

Μαρία Κάππου, Έκφραση - Έκθεση για το Λύκειο, 2013

www.mariakappou.gr

Για τα παραδείγματα αξιοποιήθηκαν κείμενα από τις Πανελλήνιες εξετάσεις και από το διαδίκτυο.